

Συνεχίστε υπεύθυνα τις μεταρρυθμίσεις

> **KLAUS REGLING:** Ο εφσυχασμός είναι ο μεγαλύτερος κίνδυνος μετά από ένα πρόγραμμα προσαρμογής

Της Ελένης Νικολάου-Παυλίδου
eleni.nicolaou@phileleftheros.com

«**Η** Κύπρος αποτελεί ακόμη ένα παράδειγμα ενός προγράμματος του ΕΜΣ, όπου υγιείς δημοσιονομικές και οικονομικές πολιτικές, σε συνδυασμό με την εφαρμογή καθορισμένης μεταρρύθμισης, επιτρέπει τη σταδιακή επιστροφή σε ένα βιώσιμο οικονομικό μοντέλο και σταθερή ανάπτυξη». Αυτό υπογραμμίζει μεταξύ άλλων, στον «Φ», ο Διευθύνων Σύμβουλος του Ευρωπαϊκού Μηχανισμού Σταθερότητας, Klaus Regling, τονίζοντας ωστόσο, ότι παραμένουν οι μεγάλες προκλήσεις και η κυβέρνηση πρέπει να συνεχίσει την υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων και την εφαρμογή υπεύθυνης δημοσιονομικής πολιτικής, για να ενισχυθεί περαιτέρω η εμπιστοσύνη των επενδυτών και να βελτιωθεί το βιοτικό επίπεδο των πολιτών.

Τονίζει επίσης ότι η συμμετοχή στην ΕΕ και την Ευρωζώνη δίδουν στην Κύπρο σαφή πλεονεκτήματα στην περιοχή, αλλά για να τα αξιοποιήσει θα πρέπει να συνεχίσει να εφαρμόζει υγιείς πολιτικές. «Θα πρέπει να έχει υγιείς τράπεζες που να είναι σε πλήρη συμμόρφωση με όλους τους κανονισμούς. Θα πρέπει να διατηρήσει μια ευέλικτη αγορά εργασίας, διατηρώντας την ελκυστικότητα της ως περιφερειακός επενδυτικός προορισμός», συμπλήρωσε.

Κύριε Regling, με ποιο τρόπο θα παρακολουθείτε την πρόοδο της Κύπρου από τώρα και στο εξής, ώστε να διασφαλιστεί η εξόφληση των δανείων;

Υπάρχει ένα πρότυπο πλαίσιο παρακολούθησης που θα εφαρμοστεί για την Κύπρο, όπως και σε όλες τις πρώην χώρες του προγράμματος. Ο ΕΜΣ θα πρέπει να προστατεύσει το αίτημά του ως πιστωτής, αυτό αποτελεί υποχρέωση βάσει της Συνθήκης του. Ονομάζεται Σύστημα Έγκαιρης Προειδοποίησης, εν συντομία ΣΕΠ. Με βάση το σύστημα αυτό, ο ΕΜΣ παρακολουθεί την οικονομική κατάσταση μιας χώρας, για να είστε σίγουροι ότι τα δάνεια μας εξοφλούνται στην ώρα τους. Επιπλέον, η Κύπρος θα υπόκειται στη λεγόμενη εποπτεία μετά το πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Επιπλέον, όπως όλες οι χώρες της ΕΕ, η Κύπρος είναι πλήρως ενσωματωμένη στο πλαίσιο μακροοικονομικής εποπτείας και του

συντονισμού στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, καθώς επίσης και το πρότυπο επιτήρησης του ΔΝΤ, που είναι

«Η βάση για την υγιή οικονομική ανάπτυξη έχει τεθεί. Κοιτώντας προς το μέλλον, η Κύπρος αναμένεται να αναπτυχθεί περίπου 1,5% το 2016»

επίσης ένας πιστωτής. Αλλά, καθώς τελειώνει το πρόγραμμα του ΕΜΣ, θέλω να αναγνωρίσω τα σημαντικότερα επιτεύγματα της χώρας, με δεδομένες τις τεράστιες δυσκολίες που αντιμετώπισε όταν το πρόγραμμα ξεκίνησε το 2013. Η Κύπρος ολοκλήρωσε σχεδόν όλες τις προϋποθέσεις πολιτικές που συνοδεύουν το πρόγραμμα. Αυτό, της επέτρεψε να ανακτήσει την πρόσβαση στην αγορά και να ολοκληρωθεί με επιτυχία το Πρόγραμμα. Η Κύπρος αποτελεί ακόμη ένα παράδειγμα ενός προγράμματος του ΕΜΣ, όπου υγιείς δημοσιονομικές και οικονομικές πολιτικές, σε συνδυασμό με την υλοποίηση καθορισμένης μεταρρύθμισης, επιτρέπουν τη σταδιακή επιστροφή σε ένα βιώσιμο οικονομικό μοντέλο και σταθερή ανάπτυξη. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι τώρα όλα είναι καλά. Υπάρχουν μεγάλες προκλήσεις και η κυβέρνηση πρέπει να συνεχίσει την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων και την εφαρμογή υπεύθυνης δημοσιονομικής πολιτικής.

Έχετε οποιεσδήποτε ανησυχίες, δεδομένου ότι δεν έχουν ολοκληρωθεί όλες οι μεταρρυθμίσεις του Προγράμματος;

Στο τέλος του τριτοετούς προγράμματος είναι σημαντικό να κοιτάξουμε πίσω και να ελέγξουμε την πρόοδο που έχει επιτευχθεί. Λάβετε υπόψη πού ήταν η Κύπρος πριν από τρία χρόνια και πού είναι τώρα. Η διαφορά είναι αξιοσημείωτη. Μετέτρεψε μια επίφοβη προοπτική σε ευημερούσα, μετέτρεψε μια οικονομική συρρίκνωση της τάξης του 5,9% το 2013, σε ανάπτυξη 1,4% το 2015. Το δημόσιο έλλειμμα μειώθηκε από 5,8% το 2012, σε 1% το 2015. Ο τραπεζικός τομέας σταθεροποιήθηκε, μετά την υιοθέτηση μερικών από τα πιο δύσκολα χαρακτηριστικά της επίλυσης κρίσεων μέχρι σήμερα στην Ευρώπη, όπως το bail-in και τους ελέγχους κεφαλαίων. Η εμπειρία στην Κύπρο επιβεβαιώνει αυτό που έχουμε δει σε άλλες χώρες του Προγράμματος, όπως η Ισπανία, η Ιρλανδία και η Πορτογαλία: η στρατηγική της παροχής δανείων σε μια χώρα σε βαθιά κρίση, με αντάλλαγμα οικονομικές μεταρρυθμίσεις, δουλεύει. Είναι αλήθεια ότι μία προηγούμενη δράση της τελευταίας ανθεωρήσης δεν είχε ολοκληρωθεί. Αυτό είναι λυπηρό. Αλλά, είναι σημαντικό να συνεχιστεί η υλοποίηση των μεταρρυθμίσεων μετά το Πρόγραμμα και να μην υπάρξει εφσυχασμός. Ο Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας και ο υπουργός Οικονομικών, έχουν δηλώσει επανειλημμένα ότι αυτό θα πράξουν. Από την εμπειρία μου, ο εκσυγχρονισμός της διαχείρισης των κρατικών επιχειρήσεων και η διασφάλιση αποτελεσματικής δημόσιας διοίκησης, αποτελούν μέρος της καλής διαχείρισης σε οποιαδήποτε χώρα. Μόνο τότε, μπορεί μια χώρα να παραμείνει ανταγωνιστική, ενισχύοντας την εμπιστοσύνη των επενδυτών και αντιμετωπίζοντας απροσδόκητες προκλήσεις που

Ισχυρό μήνυμα σταθερότητας η επανένωση της Κύπρου

Αν η Κύπρος επανενωθεί, πιστεύετε ότι οι δεσμεύσεις μας προς την ΕΕ για την αποπληρωμή των δανείων θα μας εκπροιάσει; Εάν ναι, πώς θα μπορούσε να αποφευχθεί αυτή η απειλή;

Δεν έχω καμία αμφιβολία ότι η Κύπρος θα τηρήσει τις υποχρεώσεις της έναντι του ΕΜΣ και των άλλων πιστωτών της και ότι η επανένωση δεν θα έχει καμία επίπτωση. Ακριβώς το αντίθετο, αν η επανένωση προχωρήσει – όπως ελπίζω – θα είναι μια μεγάλη ευκαιρία για ανάπτυ-

ξη. Όλοι γνωρίζουμε από την επανένωση της Γερμανίας ότι ένα τέτοιο θεμελιώδες γεγονός έρχεται με ένα κόστος. Αλλά, όπως για τη Γερμανία, είμαι πεπεισμένος ότι τα οφέλη για την Κύπρο θα υπερτερούν σαφώς των δαπανών. Θα στείλει ένα ισχυρό μήνυμα σταθερότητας στην περιοχή. Και η οικονομία θα μπορούσε να επωφεληθεί σε μεγάλο βαθμό, για παράδειγμα στους τομείς των υδρογονανθράκων και του τουρισμού.

μπορεί να είναι εκτός του ελέγχου της. Αρκεί να σκεφτούμε την πρόσφατη αστάθεια στις χρηματοπιστωτικές αγορές ή την κρίση που προσφύγγει με την οποία βρίσκεται σήμερα αντιμετώπιση η Ευρώπη.

Τι είδους προοπτικές και ευκαιρίες βλέπετε για την Κύπρο μετά το Πρόγραμμα;

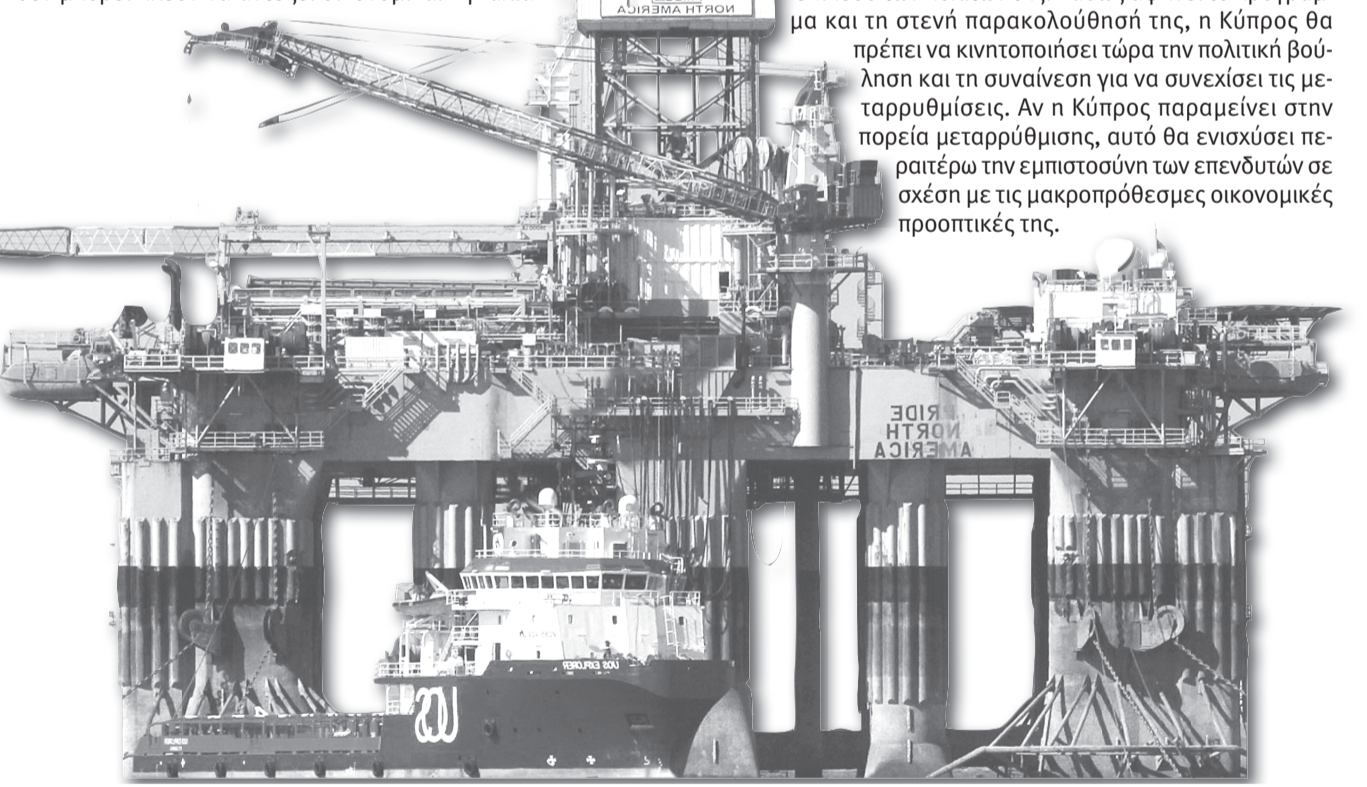
Η Κύπρος έχει προχωρήσει σε πολύ μεγάλο βαθμό, όταν κοιτάς πίσω στο 2012, όταν ζήτησε για πρώτη φορά ένα πρόγραμμα ΕΜΣ. Αυτά τα χρόνια ήταν πολύ απαιτητικά για τον κυπριακό λαό, την κυβέρνηση και τη διοίκησή του. Πραγματικά αξίζουν συγχαρητήρια στην Κύπρο, για ό,τι έχει επιτευχθεί. Οι δημοσιονομικές ανισορροπίες διορθώθηκαν, το προφίλ του χρέους της χώρας είναι πλέον καλό και η ταμειακή θέση άνετη. Επίσης, το νομικό πλαίσιο έχει αναβαθμιστεί. Οι τράπεζες έχουν αναδιρθωθεί και ανακεφαλαιοποιηθεί, η τραπεζική εποπτεία έχει ενισχυθεί σημαντικά και ο δημόσιος τομέας αναμορφώθηκε σημαντικά. Με άλλα λόγια, η βάση για την υγιή οικονομική ανάπτυξη έχει τεθεί. Κοιτώντας προς το μέλλον, η Κύπρος αναμένεται να αναπτυχθεί περίπου 1,5% το 2016. Οι συμμετοχές στην ΕΕ και την Ευρωζώνη δίδουν στην Κύπρο σαφή πλεονεκτήματα στην περιοχή. Φυσικά, για να αξιοποιήσει αυτά τα πλεονεκτήματα και τις ευκαιρίες, η Κύπρος πρέπει να συνεχίσει να εφαρμόζει υγιείς πολιτικές. Θα πρέπει να έχει υγιείς τράπεζες που να είναι σε πλήρη συμμόρφωση με όλους τους κανονισμούς. Θα πρέπει να διατηρήσει μια ευέλικτη αγορά εργασίας, διατηρώντας την ελκυστικότητα της ως περιφερειακός επενδυτικός προορισμός.

Από την εμπειρία σας με άλλες χώρες, ποιοι είναι οι πιθανοί κίνδυνοι;

Ο εφσυχασμός είναι σαφής κίνδυνος μετά από ένα πρόγραμμα προσαρμογής. Συχνά υπάρχει ο πειρασμός να αποδοθεί στην πολιτική πίεση για να καθυστερήσουν ή να σταματήσουν

οι μεταρρυθμίσεις. Είναι σχεδόν πάντα πολιτικά δύσκολο να γίνουν και να διατηρηθούν οι μεταρρυθμίσεις. Συχνά οι άνθρωποι καλούνται να εγκαταλείψουν τα οφέλη που η χώρα δεν μπορεί πλέον να αντέξει οικονομικά. Αγκαλιά-

ζοντας τις μεταρρυθμίσεις, είναι ο μόνος τρόπος για μια χώρα σε μια κρίση, να μπορεί να αποκαταστήσει την ανταγωνιστικότητα της, να τη διατηρήσει και να αυξήσει το βιοτικό επίπεδο των πολιτών της. Καθώς αφήνει το πρόγραμμα και τη στενή παρακολούθησή της, η Κύπρος θα πρέπει να κινητοποιήσει τώρα την πολιτική βούληση και τη συνείδηση για να συνεχίσει τις μεταρρυθμίσεις. Αν η Κύπρος παραμείνει στην πορεία μεταρρύθμισης, αυτό θα ενισχύσει περαιτέρω την εμπιστοσύνη των επενδυτών σε σχέση με τις μακροπρόθεσμες οικονομικές προοπτικές της.

Ο νέος κύκλος υγιών πολιτικών μπορεί να οδηγήσει την Ελλάδα σε βιώσιμη ανάπτυξη

Ένα πιθανό Brexit, πώς θα επηρεάσει την υπόλοιπη Ευρωπαϊκή Ένωση;

Αυτό είναι σαφώς ένα σενάριο που ούτε θέλουμε, ούτε χρειαζόμαστε. Σε πολιτικό επίπεδο, αυτό θα αποδυναμώσει την Ευρωπαϊκή Ένωση στο σύνολό της. Μην ξεχνάτε ότι το Ηνωμένο Βασίλειο είναι μια μεγάλη χώρα, ένας καθαρός συνεισφορέας στον προϋπολογισμό της ΕΕ και μια σκεπτική δύναμη στην εξωτερική πολιτική και την πολιτική ασφάλειας. Αλλά οικονομικά, θα ήταν κυρίως ένα πρόβλημα για το Ηνωμένο Βασίλειο. Η χώρα θα πρέπει να διαχωριστεί από την ΕΕ, τον μεγαλύτερο εμπορικό εταίρο της. Θα υπάρχει μεγάλη αβεβαιότητα για τη μελλοντική σχέση με την ΕΕ. Ο διαχωρισμός από την ΕΕ θα έχει επίδραση στις ξένες επενδύσεις που βλέπουν τώρα το Ηνωμένο Βασίλειο ως πύλη εισόδου στην ενιαία αγορά. Αν αυτό δεν θα είναι πλέον εγγυημένο, μερικές από αυτές τις άμεσες ξένες επενδύσεις είναι πιθανό να μετακινηθούν απευθείας στην Ασία.

Κάποιοι φοβούνται ότι το Brexit είναι αναπόφευκτο. Ποια είναι η άποψή σας;
Αν κοιτάξει κανείς τι έχει αλλάξει από

τότε που ξεκίνησε η κρίση, θα πρέπει να δοθεί στην Ελλάδα πίστωση για ό,τι έχει ήδη επιτευχθεί. Υπήρξαν πολλοί «λόξυγκες» και οπισθοδρομίες στην πολιτική διαδικασία, αλλά η Ελλάδα έχει σημειώσει πρόοδο στην αντιμετώπιση ορισμένων βασικών οικονομικών προβλημάτων. Όλα αυτά δεν θα ήταν εφικτά χωρίς τις θυσίες που έκαναν οι Έλληνες. Η Ελλάδα ήταν πάντα η πιο δύσκολη περίπτωση στην κρίση της Ευρωζώνης. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο, τώρα είμαστε σε ένα τρίτο πρόγραμμα προσαρμογής, το οποίο είναι ένα πρόγραμμα ΕΜΣ, και διότι είμαστε ήδη στο έβδομο έτος της κρίσης. Αντίθετα, η Ιρλανδία, η Πορτογαλία και η Κύπρος ήταν σε θέση να αντιμετωπίσουν τα προβλήματά τους σε ένα τριετές πρόγραμμα. Όμως, η Ελλάδα είχε τις μεγαλύτερες μακροοικονομικές ανισορροπίες. Είχε προβλήματα με τη φορολογική πλευρά. Ήταν μη ανταγωνιστική.

Θα είναι αμφίδρομες και σοβαρές οι επιπτώσεις σε περίπτωση Brexit;

Τα ελλείμματα τρεχουσών συναλλαγών ήταν πολύ μεγάλα και υπήρχε γενικά μια

έλλειψη διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων. Τα πράγματα έχουν βελτιωθεί σε όλα τα μέτωπα. Διεθνείς οργανισμούς, όπως ο ΟΟΣΑ, η Παγκόσμια Τράπεζα, και το Παγκόσμιο Οικονομικό Φόρουμ, μετρούν την πρόοδο στις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις. Σήμερα, όλοι συμφωνούν ότι η Ελλάδα έχει εφαρμόσει περισσότερες μεταρρυθμίσεις από ό,τι άλλες χώρες. Μέχρι το 2014, οι ανισορροπίες στο ελληνικό δημοσιονομικό έλλειμμα ή έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών έχει μειωθεί

σημαντικά, η ανάπτυξη είχε επιστρέψει και η πρόσβαση στην αγορά είχε γίνει και πάλι μια πραγματικότητα. Αυτό ήταν ενθαρρυντικό. Είμαι πεπεισμένος ότι τώρα αυτός ο νέος κύκλος υγιών πολιτικών που άρχισε να υιοθετεί η κυβέρνηση από το περασμένο καλοκαίρι, όταν ξεκίνησε το πρόγραμμα ΕΜΣ, μπορεί να οδηγήσει την Ελλάδα σε βιώσιμη ανάπτυξη. Είμαστε μόνο στην αρχή αυτού του προγράμματος, η Ελλάδα έχει τώρα άλλα 2,5 χρόνια για να ολοκλη-

ρωσει το μεταρρυθμιστικό της πρόγραμμα. Και δεδομένης της έκτασης των προβλημάτων στην Ελλάδα από την αρχή, απομένουν πολύ περισσότερα να γίνουν. Μαζί με τα άλλα θεσμικά όργανα, ο ΕΜΣ είναι τώρα πίσω στην Αθήνα για να ολοκληρώσουν την πρώτη ανθεωρήση του προγράμματος της. Η φιλόδοξη δέσμη μεταρρυθμίσεων στην Ελλάδα είναι υπό ανθεωρήση. Επιπλέον, οι υπουργοί Οικονομικών της Ευρωζώνης δεσμεύτηκαν να εξετάσουν περαιτέρω μέτρα μείωσης του χρέους, αν η Ελλάδα συνεχίσει τη μεταρρύθμιση. Τα μέτρα αυτά θα πρέπει να αυξήσουν τη βιωσιμότητα του χρέους της Ελλάδας. Με βάση την εμπειρία μου με άλλα προγράμματα προσαρμογής, δεν έχω κανένα λόγο να μοιράζομαι την απαισιοδοξία ορισμένων παρατηρητών όσον αφορά την Ελλάδα. Δεδομένου ότι, από τις εκλογές το περασμένο καλοκαίρι η ελληνική κυβέρνηση έλαβε εντολή για μεταρρυθμίσεις. Εφ' όσον η Ελλάδα εξακολουθεί να εφαρμόζει μεταρρυθμίσεις, οι πιστωτές και οι εταίροι στη ζώνη του ευρώ θα συνεχίσουν να τη βοηθούν.